ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΑ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ

ΛΩΣΣΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΗΝ ΠΑΤΡΑ ΤΟ 1911

Ὅπου ὁ «γλωσσαμύντωρ» Μιστριώτης ἀποδοκιμάζεται, στήν πλατεῖα Γεωργίου Α', ἀπό ὁμάδα φοιτητῶν: Γεώργιον Παπανδρέου, Μίμη Λόντο, Φῶτο Γιοφύλλη, μέ πρωταγωνιστή τόν Τάκη Κωνσταντόπουλο

...ρυή στά περασμένα... ...μόδας—μέ τήν εἰσ...στα, τῆς γαλλικῆς ρί...».

...ρυή στά περασμένα, ...νικά τοῦ ἀγῶνος τῶν ...ών. Ἀναδρομή, μάλι...να δικό μας χρονικό, ...κό τῶν Πατρῶν!

...ε τοῦ 1911.

...φισθῆ ἀπό τήν Βουλή ...ητον νιά τήν γλῶσσα ...ῦ Συντάγματος: «Ἡ Γλῶσσα τοῦ Ἑλληνικοῦ ...ναι ἐκείνη εἰς τήν ὁ...ράσονται τό Πολίτευ...ς Ἑλληνικῆς Νομοθε...ίμενα. Πᾶσα ἐπέμβα...παραφθοράν αὐτῆς ἀ...».

...ἐποχή πού ὁ νεωτε...ς μας ποιητής, ὁ Κω...ός, ἔχει παυθεῖ ἀπό ...ου στήν γενική γρυμ ...Πανεπιστημου Ἀθη...ἡ ἔγραψε στήν δημο...

...ό πάντων, ἡ ἐποχη, ...ποίαν ἡ ὀξύτης του ...εῖ σέ παραλογισμούς ...ν. Οἱ καθαρευουσιάνοι ...τούς δημοτικιστάς ...νά ὀνομάζουν τον ...πενοσουρτη, ...ομο κολλητήρι ...ποια. Καί ὁ Χατζόπου ...ξένοι γλωσσολόγοι ...ουν πῶς θά εἰπωθοῦν ...τική μερικές λέξεις ...ευούσης. τούς ἔλεγε ...ρφο καταπιόνα, ...ρίη κατσικλεῖδι ...ιαπνοή ἔετούρλωμα! ...ν συγκρατοῦσαν τά γέ...

...ὑπῆρχον καί δημοτικι...οί στά σοβαρά ἐνῦ...μετατιθόσουν στή δη...λέξι ἡ ἔκφρασι τῆς ...ίας (δυστυχῶς, ἀκό...ιερα...) καί ἔλεγαν ...ικό Ευνό τό ἀν...κεῖ, τό δέ βραχέα, μα...ρονα φωνήεντα τά ἔ...ετά, ἄτριφτα καί... Ἐπίσης ὑπῆρχαν δη...οί ὁποῖοι δεῖχνοῦσαν ...ικά γράμματα εἰς ...ινά, εἰς μεσα...ς πτσινά!...

...μετάφρασις ...λωμοῦ

...ν ἐποχή— πού ἔνι...στά ἀστεία εἶπε ὅτι ...ὁ Κολοκοτρώνης νά ...ονομαζόμενος εἰς ...ιον, ὑπῆρχον κα...οἱ ὁποῖοι, τήν δη...πτήριζαν, στά δί...λωσσα τῶν γαλα...ζομπαναραίων καί ...καί ἀραμοστζήδων ...ιδων καί στραγαλα...αὶ οἱ ὁποῖοι, ἐλλει...ἐπιχειρημάτων, ὅταν ...ὅτι «στήν δημοτική ...ὁ Ἐθνικός μας Ὑ...πτοῦσαν ὅτι οἱ «μαλ...ουν νά χαλάσουν καί ...γλῶσσα τοῦ Σολω...τό γνωστό τραγου...εἶδα τήν Ξανθούλα, ...ές ἀργά, 'πού ἐμπή...ρκούλα, νά πάη εἰς ...», τό μετέφρασαν ...τήν Ξανθούλα ...ές σουρουπωτά, ...τανε στή βαρκούλα, ...στήν ξενιτιά...

...ὅταν μεταξύ τῶν ἄλ...δημοτικισταί τήν Ἡ...ἔλεγαν Κεχριμπάρα ...ναντίνο Παλαιολό...Παληοκουθέντα!

...ὁκιμασία

...καί ὁ περίφημος Μι...φιλόλογος καί καθη...ὁγαίας ἑλληνικῆς, ἀ...975 τακτικός καθηγη...νεπιστημίου Ἀθηνῶν, ...αἱματοκύλισε, τό ...Ἀθήνα, γιά νά ἐμ...παράσταση τῆς Ὀρε...Αἰσχύλου σέ μετά...

...πιμός του ἦταν τό...ὅταν ἦλθε νά μιλήση ...ε, ἐπεδίωξε καί τήν ...οῦ θρησκευτικοῦ αἰ...

...τῶν χυδαϊστῶν δι...ῆς Ἑλληνικῆς γλώσ...εἶναι τό αὐτό, ὡσεί ...ῶν Ἑβραίων ἤ οἱ ...Τούρκων ἐτέλουν ...λειτουργίας».

...ῆς ἦλθε στήν πό...ἡ Ἀπριλίου 1911, ...πρός τόν λαόν ἀπό ...τῆς οἰκίας Δογάνη ...ν Γεωργίου Α'.

...ὴ τοῦ λόγου του, ...γαν τότε— εἶπε γιά ...ατάς:

...ρῆτε ὅτι τόν Κύριον ...ν Χριστόν καί Σω...α γλυτωσάρην ...ατικόν δεῖπνον, Μυ...κούσι...

...ατα! ψέμματα! Ἀκού...ές ἀπό τήν πλατεῖα.

...γραφή ...εολόγου»

...κελήθη ἐκ τῆς τοιαύ...γετυρίας— ἀφηγεῖται ...ος τῶν Πατρῶν» — ...γράφεται. Ὅλον τό ...κεῖνο τό ὁποῖον εἶχε ...τήν παρά τήν οἰκίαν ...καί τό λιθόστρωτον ...ίας ἐξηγειώθη εἰς ἀ...βαθμόν. Ἐμαίνετο ...ρῶς.

...! Κάτω!

...οἱ μαλλιαροί!

...τόν σπάσουν!

...τόν σκοτώσουν!

...ποίος ἦτο ὁ ἐκστομί-

Ὁ Τάκης Κωνσταντόπουλος τήν ἐποχή τοῦ «Δαβίδ»

σας τήν φράσιν; Πολλοί σπεύδοντες πρός τό μέρος ὁπόθεν ἠκούσθη ἡ διαμαρτυρία, ἠρώτων νά μάθωσι τίς ὁ τολμητίας. Καί ἐμένθανον, ὅτι οὗτος ἦτο ὁ φοι

Μάλιστα ἐπηλήθευσε τό τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, εἰπόντος (Α' Κορινθ. 1.27') ὅτι «τά μωρά τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός ἵνα τούς σοφούς καταισχύνῃ καί τά ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός ἵνα καταισχύνῃ τά ἰσχυρά»...

Τίς ὁ τολμητίας;

«Τίς ἦτο ὁ τολμητίας»—ὅπως διερωτήθηκε ὁ συντάκτης τοῦ «Νεολόγου»; ἕνα παιδάριο 16 ἐτῶν, ἕνας φοιτητής, ὀρθώθηκε ἔναντι τοῦ ἡλικίας 71 ἐτῶν «σοφοῦ» καθηγητοῦ:

—Τόν Σωτῆρα ἡμῶν καλοῦσι Γλυτωσάρην!

—Ψέμματα! ψέμματα!

«Τίς ἦτο, λοιπόν, ὁ τολμητίας;».

Στήν πραγματικότητα, δέν ἦταν ἕνας. Ἦσαν τέσσαρες, πού φώναζαν, ἀλλά ἐδέσποζε ἡ ὀξεῖα φωνή τοῦ πιό νεαροῦ καί πιό δυναμικοῦ, τοῦ Τάκη Κωνσταντόπουλου.

Ἦταν μέλος τῆς παρέας τῶν

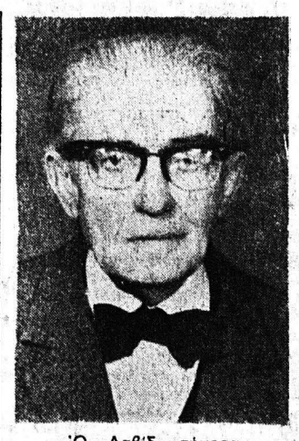

Ὁ «Δαβίδ» σήμερα

θάλασσα ἕνας πελώριος βράχος, καί φώναξε:

—Ἐλᾶτε, βρέ βγᾶλτε μας ἔξω, ἀν σᾶς βαστᾶ!

Οἱ «γορίλλες»

Αὐτοί, λοιπόν, οἱ τέσσαρες ἦσαν οἱ ὀργανῶται τῆς ἀποδοκιμασίας καί τοῦ Μιστριώτη.. Τοῦς ἀκολουθοῦσαν καί οἱ «ὀπαδοί» τους, διότι εἶχαν καί... γραφεῖο, ἕνα ἰσόγειο στά Ψηλαλώνια, πού ἦταν ἑστία φιλολογικῶν, κοινωνικῶν καί φιλοσοφικῶν συζητήσεων καί ἀναζητήσεων...

Ὁ Γιοφύλλης ἔλεγε ἀργότερα ὅτι, ἐκεῖνος πρῶτος ἐφώναξε τό «ψέμματα». Μπορεῖ. Ἀλλά, ἦταν μία φωνή. Ἐνῶ τοῦ Κωνσταντόπουλου ἦταν κραυνή, καί ἐδέσποσε. Τήν δόξα ἐπῆρε ὁ Κωνσταντόπουλος, ἄλλως τε, αὐτός ἔφαγε καί τό ξύλο! Ὅσο πρόλαβαν νά τοῦ δώσουν.

Διότι, ὁ πατέρας του, ὁ κύρ—Ἀγγελῆς, ἦταν πρακτωρ τῆς ἀτμοπλοϊκῆς ἑταιρίας Τζών Μάκ Δούαλ καί Βάρβουρ, καί εἶχε ...σεῖς γιά τήν φόρτωσι καί ἐκφόρτωσι τῶν ἐμπορευμάτων, ἔχοντας, φυσικά, στήν ἐργασία του ἕνα πλῆθος λιμενεργατῶν. Ἔχοντας δέ πληροφορηθῆ τίς προθέσεις τοῦ γιοῦ του, ἔστειλε ἰπό ὁμάδα ρωμαλέων καί ἐπιβλητικῶν ἐρνατῶν νά προστατεύσουν, ἐνδεχομένως, τήν «παρέα». Οἱ... γορίλλες ἐφρόντισαν νά πιάσουν θέσεις στό περιθώριο τῆς συγκεντρώσεως, γιά νά μήν ἀποκλεισθοῦν μέσα στό πλῆθος, ἀλλά καί ἡ «παρέα» ἐμφρόντισε νά τοποθετηθῆ ἔχοντας ἀσφαλισμένη τήν ὑποχώρησι.

Ὁ Κωνσταντόπουλος, ἦταν ὁ πιό μικρόσωμος τῆς «παρέας». Ἔφαγε γροθιές καί μαγκουριές. Τοῦ ἔσπασαν τά ματογυάλια. Τόν εἶχαν «στό μάτι», διότι καί πρό τῆς συγκεντρώσεως ἐμοίραζε ἕνα παράρτημα τῆς «Φοιτητικῆς Συντροφιᾶς». Ἀλλά ἐπενέβησαν οἱ ἐργάται καί ἀπώθησαν τούς ἐξαγριωμένους ὀπαδούς τῆς καθαρευούσης.

Ὁ Μακεδονομάχος μέ τό χαντζάρι

Ὁ «Νουμᾶς» ἔγραψε σχετικῶς ὅτι ἦταν μεταξύ τῶν ἐπιτιθεμένων καί ἕνας Μακεδονομάχος, μέ τήν στολή του.

«Ἕνας ἀντάρτης Μακεδόνας —γειά σου, ἥρωα!— βγάζει τό χαντζάρι του, ἕτοιμος, ὁ παληκαράς, νάν τό ξεκοιλιάσει. Καί τό παιδί τό παίρνουνε, μέ χίλια βάσανα οἱ χωροφύλακες, καί τό πᾶνε στήν ὀσπυναυία καί τό γλυτώνουν ἔτσι ἀπό τά νύχια τοῦ μανιασμένου ὄχλου».

Ἀλλά, ὁ Φῶτος Γιοφύλλης, ἀνεκεύσασε τήν πληροφορία. Μέ ἐπιστολή του στόν «Νουμᾶ» ἔγραψε ὅτι ὁ ἀντάρτης, ἀπεναντίας. «ἔβναλε τό μαχαίρι γιά νά υποδίση τόν κόσυο νά πλησιάση τόν Κωνσταντόπουλο».

Ἡ ἀντίδρασις τῶν Πατρινῶν

Ὁ Γιοφύλλης προσέθεσε: «Μα καί πολύς κόσμος τῆς Πάτρας— ὅσος δέν περίμενα ποτέ — καί μάλιστα ἐπιστήμονες καί διδασκάλοι κάθε βαθμοῦ, δείξανε φανερά τήν ἀγανάχτησή τους γιά τόν τρόπο πού μίλησε ὁ Μιστριώτης. Μάλιστα ὁ δικηγόρος Σπῦρος Λεονάρδος, προσφέρθηκε μονάχος του νά ὑποστηρίξη τήν ὑπόθεση ἄν ἤθελε ἔρθει στά δικαστήρια. Μά καί ὁ εἰσαγγελέας Στεφανάκος φέρθηκε λαμπρά. Ἀπόρριψε τήν καταγγελία πού ὑποβάλανε κατά τοῦ Κωνσταντόπουλου, πῶς τάχα ἔβρισε τόν Μιστριώτη, καί διάταξε ἀμέσως τήν ἀπόλυσή του. Μάλιστα τήν ἄλλη μέρα, πού τόν εἶδα, ὁ κ. Εἰσαγγελέας μοῦ παράστησε πῶς ὄχι μόνο ὁ Κωνσταντόπουλος δέν διατάραξε τήν τάξη, μά πῶς αἴτιος γιά τή διατάραξη τῆς τάξης εἶναι κεῖνος πού μίλοῦσε ἀπό τό μπαλκόνι μ' αὐτό τόν τρόπο».

Μετά τό ἐπεισόδιο αὐτό, ἐπιτροπή Πατρῶν μ' ἐπικεφαλῆς τόν δικηγόρο Λεονάρδο, πῆγε καί στόν διευθυντή τῆς Ἀστυνομίας καί ἐζήτησε ν' ἀπομακρύνη τόν Μιστριώτη ὡς ταραχοποιόν. Καί ὁ «σοφός» καθηγητής ἀναγκάσθηκε νά φύνη τό ἴδιο βράδυ.

«Ὁ Δαβίδ»

Στήν Ἀθήνα, ἡ ἀποδοκιμασία τῶν Πατρῶν, ἐπροκάλεσε μεγάλη ἐντύπωσι. Γράφω, τώρα, μακρυά ἀπό τίς μεγάλες βιβλιοθῆκες καί δέν μπορῶ ν' ἀναφερθῶ στά σχόλια τοῦ καθημερινοῦ τύπου. Ἔχω ὅμως μπροστά μου τό φύλλον τοῦ «Νουμᾶ», τῆς 24ης Ἀπριλίου 1911, ὅπου ὁ Δημήτριος Ταγκόπουλος, ἐδημοσίευσε ἕνα ἄρθρο ὑπό τόν τίτλον. «Ἕνας Δαβίδ». Νά τί ἔγραφε:

«*Ἕνας ἀθρωπάκος, ἕνα παιδάκι τοσοδά. Μιανῆς γροθιᾶς ἄθρωπος. Μᾶς τῶφερε ἕνα πρωΐ ὁ Κοτζαμάνης στό γραφεῖο μας. Καί μπροστά στόν τετράγωνο αὐτόνε γίγαντα, μπροστά ἀτό γίγαντόκορμο καί γιγαντόψυχο Κοτζαμάνη τό παιδάκι αὐτό σά μύγα φάνταζε.*

»Κι ὅμως εἶτανε λιοντάρι. Εἶτανε ὁ Τάκης Κωσταντόπουλος.

»Τόνομά του μᾶς τῶπε ὁ Κοτζαμάνης κι ὅλοι μέ σέβας τό κοιτάξαμε. Ὁ Κωσταντόπουλος! Χτές βράδι ὅλοι στή Ἀθήνα λέγανε τόνομά του, χωρίς κανείς νάν τονέ γνωρίζει ποιός εἶναι. Σήμερα τό πρωΐ ὅλες οἱ ἐφημερίδος ἀναφέρουνε τόνομά του...

»Κρύβει κάποιον ἀπέθαντο καί γονιμωτατό σπόρο ἀπό τόν Ἀκρίτα μέσα στήν ψυχή του αὐτό τό παιδί.

»Κ' ἔτσι ὅσο τόβλεπα κι' ὅσι ἀναλογιζόμουνα τί ἔκαμε, θαρροῦσα πῶς ἀντίκουζα ζωντανεμένους τούς στίχους τοῦ Ποιητῆ γιά τόν Ἡρακλῆ τῆς δημοτικῆς μούσας πού

δέ χάνεται στά Τάρταρα,
μονάχα ξαποσταίνει,
στή ζωή ξαναφαίνεται
καί λαούς ἀνασταίνει!

»Βάλτε τόν Κωσταντόπουλο, μέ τό θάρρος του, μέ τήν εἰλικρίνειά του, μέ τό φανατισμό του τόν ἅγιο γιά τήν Ἀλήθεια, μέ τήν ἀψηφισιά του καί τήν περιφρόνησή του στήν ἄμυαλη καί μανιασμένη Κοινή Γνώμη, βάλτε τόν Κωσταντόπουλο στή θέση ἑνός Βενιζέλου καί βλέπετε ἂν ἀνασταίνεται κι ἂν μεγαλουργεῖ ἕνας λαός.

»—Κρῖμα, τοῦ εἶπε κάποιος φίλος στό γραφεῖο, πού δέ σ' ἔκαμε ἀκόμα ἀρχηγό της ἡ Φοιτητική Συντροφιά!

»—Κρῖμα, ἀυλλογίστηκα, ἐγώ, πού δέν τόν ἔχει πήμερα πρωθυπουργό της ἡ Ἑλλάδα!

Ὁ «Νουμᾶς» γράφει

Τό ἄρθρο περιέγραφε κατόπιν τό ἐπεισόδιο τῶν Πατρῶν:

«Ὁ γλωσσαμύντορας στό μπαλκόνι. Ἡ πλατεία Γεωργίου γιομάτη κοσμάκη πού εἶναι ἕτοιμος σήμερα νά χειροκροτήσει τίς φαυφαρονάδες τοῦ Μιστριώτη. Ὁ κ. Χαιρέτης, ποῦχει γνώμη σοφή γιά ὅλα τά ζητήματα καί ποῦ δέν μπορεῖ παρά νάχει γνώμη σοφή, ἐξ ἀποκαλύψεως πάντα, καί γιά τό Γλωσσικό ζήτημα, «ποιεῖται σύντομον εἰσήγησιν πρός τό πλῆθος περί τῆς σπουδαιότητος τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος καί συνιστᾶ τόν σοφόν προσδυνήν». Καί ἡ λογομηχανή ἀρχινάει νά βγάζει ἀέρα καί ψευτιές.

»Ὅλοι τόν ἀκοῦνε χάσκοντας ὅλοι, τόν πιστεύουνε, ὅλοι τονέ θαυμάζουνε. Μόνο ἕνα παιδάκι δέ χαμπαρίζει ὅπ' ὅλ' αὐτά. Μό νό ἕνα παιδάκι δέ σηκώνει τούς κούφους καί κλούβιους ἀερολογισμούς καί δέ χωνεύει τίς ψευτιές τοῦ Ὁ Κωσταντόπουλος.

»—Ψέματα! Ψέματα! Ψέματα! τοῦ φωνάζει.

»Ὁ ρήτορας τά χάνει. Οἱ ἄλλοι ξαγριώνουνται. Τοῦ ρίχνουνται μέ γροθιές καί μέ μαγκούρες...

»Ὅμως, τί δύναμη πού τήν ἔχει ἡ Ἀλήθεια! Ἕνα παιδάκι ἀντικρύ του δυό τρεῖς χιλιάδες. δηλ. μιά Κοινή Γνώμη ἀλάκαιρη. Ὁ Δαβίδ κι ὁ Γολιάθ. Κι ὁ Δαβίδ βάζει στή σφεντόνα του τήν πέτρα τῆς Ἀλήθειας. Κι ὁ Γολιάθ χτυπιέται κατακούτελα. Καί πέφτει.

»Γιατί μή θαρρεῖτε! Ὄχι ὁ Μιστριώτης, ὄχι ὁ Χαιρέτης, ὄχι ἡ Κοινή Γνώμη—μά ὁ Κωνσταντόπουλος νίκησε τήν Κεριάκη στήν Πάτρα. Γιατί πάντα ἡ πέτρα τῆς Ἀλήθειας χτυπάει στό σταυρό. Γιατί πάντα ἡ Ψευτιά, ὁ Γολιάθ, θεωρία ἔχει, ὄχι καί δύναμη, κ' ἔνας Δαβίδ, ἕνας Κωσταντόπουλος, σώνει καί παρασώνει νάν τή σωριάσει κατάγῆς».

Στό ἑπόμενο φύλλο τῆς 1ης Μαΐου, ὁ «Νουμᾶς» ἐδημοσίευσε καί τήν φωτογραφία τοῦ... Δαβίδ.

Ἐπίμετρον

Τώρα— σάν ἐπίμετρο τῆς ἀφηγήσεως αὐτῆς— θέλω νά ἐπισημάνω δύο ἀμφοτέρωθεν ἀκρότητες, πού ἐναυάγησαν στό γάργαρο ποτάμι τῆς Ζωντανῆς πραγματικότητος.

Ὁ Μιστριώτης, μιλώντας γιά τήν συγκέντρωσι τῶν Πατρῶν ἔλεγε: Τήν αὐτοκτονίαν τῆς φυλῆς (σημ. διά τῆς ...στρυχνίνης τῆς δημοτικῆς!) προύκειτο νά ἀναπτύξω...

Ὄχι «ἐπρόκειτο», ἀλλά προύκειτο... Ποιός ὀπαδός τῆς καθαρευούσης μιλάει ἤ γράφει ἔτσι; Τό «προύκειτο» ἐβούλιαξε στά ξέβαθα...

Ἀλλά καί ὁ Ταγκόπουλος—τόσον στό ἄρθρο του, ὅσον καί στό φύλλον τῆς 1ης Μαΐου (πιστεύω ὅτι φαίνεται καθαρά στό ταγκογράφημα)— τήν Κυριακή τήν ἔγραψε Κεσιακή. Οἱ Ψυχαρισταί ἐξηφανίζαν τήν ἐτυμολογία τῆς λέξεως (ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου) καί τήν ἔλεναν Κεριακή, ἐπειδή —ἄκουσον!— ὁ Ψυχάρης ἄκουσε μία ἡμέρα τήν πλύστρα ἀπό τήν Ἄνδρο νά ἀπευθύνεται πρός τήν κυρίαν της:—Κερία! Κερία!

Ἐβούλιαξε λοιπόν καί ἡ «Κεριακή»— χωρίς αὐτό νά σημαίνη ὅτι δέν ζοῦν ἀκόμη, ἀτυχῶς μεταξύ μας καί δέν δροῦν, καταστρέφοντες τήν γλῶσσα τοῦ λαοῦ οἱ Μιστριωτοψυχάρηδες καί οἱ Ψυχαρομιστριῶται...

ΠΙΖ.

Ὁ ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ... ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ, 1 ΤΟΥ ΜΑΗ 1911 ΑΡΙΘΜΟΣ 434

Ἕνας λαός θ... ἀμα δείξη πῶς δέ φοβᾶται τήν ἀλήθεια. —ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΤΑΚΗΣ ΑΓΓ. ΚΩΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

(Κοίταξε στό περιεχόμενο φύλλο τοῦ «Νουμᾶ» τόφρα «Ἕνας Δαβίδ» καί «Πατρινά γράμματα»)

Φωτοτυπία τοῦ φύλλου τοῦ «Νουμᾶ» 1 Μαΐου 1911

τητής Τάκης Κωνσταντόπουλος, ὁ προκαλέσας καί ἄλλο ἐπεισόδιον ἐν Ἀθήναις, ὅταν τό γλωσσικόν ζήτημα ἦτο ἐν τῷ ὀργασμῷ τοῦ. Χιλιάδες ῥάβδοι ὑψώθησαν καί ἄπειροι χεῖρες ἐνετάθησαν πρός τόν δέδηλον! Καί θά κατεξέσχιζον οἱ ὑπερ τῆς γλώσσης ἀμυνόμενοι τόν ἀτυχῆ νεανίαν, ἂν δέν ἐπενέβαινον οἱ χωροφύλακες, οἵτινες τόν ἔσωσαν. Ἐν τούτοις ἐδάρη ἀνηλεῶς ὑπό τῶν δυνηθέντων νά τόν πλησιάσουν. Οἱ χωροφύλακες συλλαβόντες τόν Κωσταντόπουλον ἐξήγαγον τά περίστροφά των, διότι ἔβλεπον, ὅτι τά πλήθη, μαινόμενα, ἐζήτουν νά τόν ἀφαιρέσουν ἐκ τῶν χειρῶν των.

—Βαρῆτε τον! Εἶναι μαλλιαρός!

—Κάτω οἱ μαλλιαροί!

—Ζήτω ὁ Μιστριώτης!

Ἡ σκηνή, ἡ φοβερά πράγματι, διήρκεσεν ἐπί δέκα λεπτά τῆς ὥρας. Οἱ χωροφύλακες προέτεινον κατ' ἐπανάληψιν τά περίστροφά των κατά τῶν ἀποπειραθέντων νά ἀοπάσουν τόν Κωνσταντόπουλον. Ἐν τέλει κατώρθωσαν οὗτοι νά τόν ἀπομακρύνουν ἐκ τῆς πλατείας καί μετ' ὀλίγον τόν ὡδήγησαν εἰς τήν ἀστυνομίαν, ἀκολουθούντων πολλῶν. οἵτινες ἀπεδοκίμαζον τούς μαλλιαρούς.

Διαρκοῦντος τοῦ ἐπεισοδίου ὁ κ. Μιστριώτης διέκοψε τόν λόγον του καί συνέχισε τοῦτον, ὅταν ὁ Κωνσταντόπουλος ἀπεμακρύνθη ἐκ τῆς πλατείας, ὁδηγηθείς εἰς τό κρατητήριον τῆς ἀστυνομίας. Τά ἀπομείναντα ἐν τῇ πλατείᾳ πλήθη τοῦ κόσμου ἔσπευσαν νά συγκεντρωθοῦν κάτωθι τοῦ ἐξώστου, χειροκροτοῦντα καί ἐπευφημοῦντα τόν κ. Μιστριώτην.

—Ζήτω ὁ κ. Μιστριώτης!

—Ζήτω!

—Κάτω οἱ προδόται!

Στό πεδίον Ἄρεως

Τό ἐπεισόδιον αὐτό δέν ἦταν μοναδικό γιά τά χρόνια ἐκεῖνα. Λίγο νωρίτερα, ὅταν ὁ Μιστριώτης. ἀνήγγειλε ὅτι θά μιλοῦσε στήν Ἀθήνα στό Πεδίον τοῦ Ἄρεως, ἡ Κυβέρνησις φοβηθεῖσα ἐκάλεσεν ἀπό τήν Χαλκίδα ἕνα Σύνταγμα Στρατοῦ, εἰς ἐνίσχυσιν τῆς Φρουρᾶς Ἀθηνῶν! Ἐν τέλει δέ ἡ ὁμιλία ἐκείνη ἐματαιώθη, διότι ἐπενέβη ὁ Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου στόν Μιστριώτη, ἐπειδή ἦτο φόβος «μή περιπέσωμεν εἰς ἐμφυλίους σπαραγμούς».

Ἐγύριζε ὅμως στίς ἐπαρχίες καί μιλοῦσε περί τοῦ «κινδύνου αὐτοκτονίας τῆς φυλῆς», διότι εὕρισκε ἀκροατήριον συγκαταβατικόν. Εἶχε περιοδεύσει τήν Πελοπόννησο καί συλλέξει ζητωκραυγές καί ἐπευφημίες. Ἀπό παντοῦ, Πλήν Πατρῶν! Ἡ λεγομένη τότε «Ἀκρόπολις τοῦ καθαρευουσιανισμοῦ» τοῦ ἐπεφύλαξε ἔκπληξι καί ἀπογοήτευσι...

μαχητικῶν δημοτικιστῶν. Σχετικῶς, ἔχει ἀφηγηθῆ ὁ Φῶτος Γιοφύλης:

Ἡ 4μελής παρέα

«Ἕνας ἀπό τήν παρέα ἦταν ὁ γιός τοῦ παπᾶ τῆς Παντάνασσας, τοῦ παπᾶ—Ἀνδρέα. Ἦταν νέος μέ ὡραῖο παράστημα, συζητητής ἀκούραστος, καί λογοτέχνης μά καί φοιτητής τῆς Νομικῆς, ποῦ εἶχε σημειώσει ζωηρή καί ἡγετική δράση στήν Ἀθήνα σέ μιά ἀπελνία τῶν φοιτητῶν. Αὐτός ὁ ζωηρός, ψηλός καί συζητητικός νέος δέν εἶναι ἄλλος ἀπό τόν κατόπιν πρωθυπουργό καί Ἀρχηγό τῆς Ἑνώσεως Κέντρου. Εἶναι ὁ Γιῶργος Παπανδρέου. Ἄλλο μέλος τῆς παρέας ἦταν ὁ Μίμης Λόντος, νέος ἀπό παλιά ἱστορική οἰκογένεια τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Ἦταν εὐγενικός καί ἤσεμος κι' ἔγραφε χρονογραφήματα στίς ἐφημερίδες. Ἀργότερα, ἐμπῆκε στήν πολιτική, ἐξελέγη πολλές φορές βουλευτής καί ἦταν ὑπουργός σέ μιά κυβέρνησι τοῦ Τσαλδάρη.

Τελευταῖα συνεργάσθηκε μέ τήν Ἕνωσι Κέντρου καί ξαναγίνηκε φίλος καί σύμμαχος τοῦ Γεωργίου Παπανδρέου. Τό τρίτο μέλος τῆς παρέας ἦταν ὁ Τάκης Κωνσταντόπουλος, νέος λεπτός καί μικρόσωμος, μέ γυαλιά, ὅλος νεῦρα κι' ἐκρήξεις. Κι' αὐτός ἦταν λίγα δημοσιογράφος μά καί λογοτέχνης. Ἔγραφε καί ποιήματα.

Περιττόν νά τόν συστήσουμε στούς ἀναγνώστες τῆς «Ἡμέρας». Εἶναι ὁ ἀκάματος καί πιστός μας συνεργάτης. Τό τέταρτο μέλος τῆς παρέας ἦταν, βέβαια ὁ Γιοφύλλης.

Αὐτοί οἱ τέσσαρες ἱππόται τῆς Δημοτικῆς ἀπεφάσισαν καί ὀργάνωσαν τήν ἀποδοκιμασία τοῦ γλωσσαμύντορος.

Ἐπεισόδιον καί στήν Βουλή

Εἶχαν κάμει καί ...προπόνησιν. Δικό τους ἦταν τό ἐπεισόδιον «πού ἀναφέρεται στό δημοσιογραφικό χρονικόν. Ἦταν μέσα στή Βουλή— ἀπό τά θεωρεῖα τοῦ κοινοῦ—ὅταν μιλοῦσε ὁ Καπετανάκης καί ἐχαρακτήρισε τήν δημοτική ὡς γλῶσσα ἀντεθνική. Τοῦ ἐφώναξαν:

—Μά σ' αὐτήνε τή γλώσσα. πού ἐσύ τή βρίζεις, ἀντιεθνική. εἶναι γραμμένος κι' ὁ Ἐθνικός Ὕμνος!

—Ἔξω οἱ μαλλιαροί! Ἔξω! ἀκούσθηκαν φωνές ἀπό ἄλλα θεωρεῖα, μέσα στό γενικό πανδαιμόνια.

Τότε σηκώθηκε στό θεωρειο ἕνας ἀπό τούς δημοτικιστάς, ὀνόματι Γκοτζαμάνης— καί ἦταν σάν ξαφνικά νά ἀνεδύθη ἀπό τή θάλασσα ἕνας πελώριος βράχος, καί φώναξε:

—Ἐλᾶτε, βρέ βγᾶλτε μας ἔξω, ἀν σᾶς βαστᾶ!

Οἱ «γορίλλες»

Αὐτοί, λοιπόν, οἱ τέσσαρες ἦσαν οἱ ὀργανῶται τῆς ἀποδοκιμασίας καί τοῦ Μιστριώτη.. Τοῦς ἀκολουθοῦσαν καί οἱ «ὀπαδοί» τους, διότι εἶχαν καί... γραφεῖο, ἕνα ἰσόγειο στά Ψηλαλώνια, πού ἦταν ἑστία φιλολογικῶν, κοινωνικῶν καί φιλοσοφικῶν συζητήσεων καί ἀναζητήσεων...

Ὁ Γιοφύλλης ἔλεγε ἀργότερα ὅτι, ἐκεῖνος πρῶτος ἐφώναξε τό «ψέμματα». Μπορεῖ. Ἀλλά, ἦταν μία φωνή. Ἐνῶ τοῦ Κωνσταντόπουλου ἦταν κραυνή, καί ἐδέσποσε. Τήν δόξα ἐπῆρε ὁ Κωνσταντόπουλος, ἄλλως τε, αὐτός ἔφαγε καί τό ξύλο! Ὅσο πρόλαβαν νά τοῦ δώσουν.

Διότι, ὁ πατέρας του, ὁ κύρ—Ἀγγελῆς, ἦταν πρακτωρ τῆς ἀτμοπλοϊκῆς ἑταιρίας Τζών Μάκ Δούαλ καί Βάρβουρ, καί εἶχε ...σεῖς γιά τήν φόρτωσι καί ἐκφόρτωσι τῶν ἐμπορευμάτων, ἔχοντας, φυσικά, στήν ἐργασία του ἕνα πλῆθος λιμενεργατῶν. Ἔχοντας δέ πληροφορηθῆ τίς προθέσεις τοῦ γιοῦ του, ἔστειλε ἰπό ὁμάδα ρωμαλέων καί ἐπιβλητικῶν ἐρνατῶν νά προστατεύσουν, ἐνδεχομένως, τήν «παρέα». Οἱ... γορίλλες ἐφρόντισαν νά πιάσουν θέσεις στό περιθώριο τῆς συγκεντρώσεως, γιά νά μήν ἀποκλεισθοῦν μέσα στό πλῆθος, ἀλλά καί ἡ «παρέα» ἐμφρόντισε νά τοποθετηθῆ ἔχοντας ἀσφαλισμένη τήν ὑποχώρησι.

Ὁ Κωνσταντόπουλος, ἦταν ὁ πιό μικρόσωμος τῆς «παρέας». Ἔφαγε γροθιές καί μαγκουριές. Τοῦ ἔσπασαν τά ματογυάλια. Τόν εἶχαν «στό μάτι», διότι καί πρό τῆς συγκεντρώσεως ἐμοίραζε ἕνα παράρτημα τῆς «Φοιτητικῆς Συντροφιᾶς». Ἀλλά ἐπενέβησαν οἱ ἐργάται καί ἀπώθησαν τούς ἐξαγριωμένους ὀπαδούς τῆς καθαρευούσης.

Ὁ Μακεδονομάχος μέ τό χαντζάρι

Ὁ «Νουμᾶς» ἔγραψε σχετικῶς ὅτι ἦταν μεταξύ τῶν ἐπιτιθεμένων καί ἕνας Μακεδονομάχος, μέ τήν στολή του.

«Ἕνας ἀντάρτης Μακεδόνας —γειά σου, ἥρωα!— βγάζει τό χαντζάρι του, ἕτοιμος, ὁ παληκαράς, νάν τό ξεκοιλιάσει. Καί τό παιδί τό παίρνουνε, μέ χίλια βάσανα οἱ χωροφύλακες, καί τό πᾶνε στήν ὀσπυναυία καί τό γλυτώνουν ἔτσι ἀπό τά νύχια τοῦ μανιασμένου ὄχλου».

Ἀλλά, ὁ Φῶτος Γιοφύλλης, ἀνεκεύσασε τήν πληροφορία. Μέ ἐπιστολή του στόν «Νουμᾶ» ἔγραψε ὅτι ὁ ἀντάρτης, ἀπεναντίας. «ἔβναλε τό μαχαίρι γιά νά υποδίση τόν κόσυο νά πλησιάση τόν Κωνσταντόπουλο».

Ἡ ἀντίδρασις τῶν Πατρινῶν

Ὁ Γιοφύλλης προσέθεσε: «Μα καί πολύς κόσμος τῆς Πάτρας— ὅσος δέν περίμενα ποτέ — καί μάλιστα ἐπιστήμονες καί διδασκάλοι κάθε βαθμοῦ, δείξανε φανερά τήν ἀγανάχτησή τους γιά τόν τρόπο πού μίλησε ὁ Μιστριώτης. Μάλιστα ὁ δικηγόρος Σπῦρος Λεονάρδος, προσφέρθηκε μονάχ